

ДИТИНА ТА КНИГА: У ПОШУКУ ВІЧНИХ ІСТИН

УДК 028.1-053.6

Стаття репрезентує бібліографічний огляд видань „ Дитина та книга: погляд крізь призму часу ”, підготовлений фахівцями ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Ключові слова: читання, дитяче читання, історія дитячого читання, книга, видання, читачі, дитяча література, історія дитячої літератури, бібліотеки, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, бібліографічний огляд.

Діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, головної книгозбірні освітньої галузі України, всеукраїнського галузевого інформаційного, методичного і координаційного центру мережі освітнянських бібліотек МОН України та НАПН України, спрямована на максимальне інформаційне забезпечення фахових потреб науковців і практиків освітнянської галузі України, молоді, що навчається, громадян України, які цікавляться питаннями освіти, бібліотечних фахівців мережі.

Поділяючи стурбованість суспільства кризою читання, яка призвела до його моральної деформації, бібліотека виступає активним популяризатором наукових знань щодо залучення дітей до читання: починаючи з 2006 р. вона бере участь у заходах, присвячених цій актуальній тематиці.

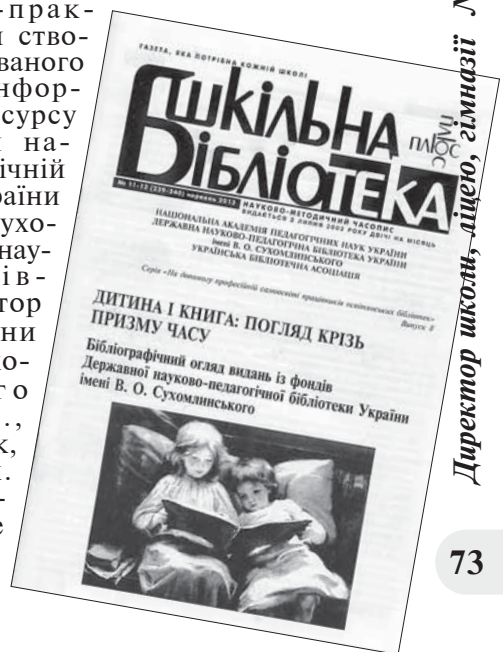
У фондах книгозбірні зберігається чимало документів з питань читання, в тому числі дитячого; унікальним є зібрання видань кінця XIX – початку

XX ст. Цей період, пов'язаний з формуванням масової читачької аудиторії та динамічним її розвитком, цікавий дослідникам і практикам роботи з юним читачем тим, що дозволяє прослідкувати зародження соціології, психології й педагогіки читання дитини та підлітка.

Для надання допомоги шкільним бібліотекарям, вчителям, батькам щодо залучення дітей до читання у рамках НДР „Теоретичні та науково-практичні аспекти створення інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу в Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського” (науковий керівник – директор ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського Рогова П. І., канд. іст. наук, старш. наук. співробітник) вперше в Україні фахівці книго-

Ала РУБАН

Науковий співробітник ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського НАПН України

збірні підготували бібліографічний огляд видань з питань дитячого читання „Дитина та книга: погляд крізь призму часу”, який вийшов друком у газеті „Шкільна бібліотека плюс” (2013, №11/12) [1].

Видатні діячі, твори яких представлено в роботі, вели творчі пошуки й активну діяльність в галузі дитячого читання і розуміли актуальність і пріоритетність його для розвитку країни в цілому. Починаючи з XVIII ст., дитяче читання було предметом уваги багатьох діячів науки і культури. Найзначніший внесок у розвиток педагогіки дитячого читання цього періоду зробили А. Болотов, М. Курганов, М. Ломоносов, М. Новиков. Вивчення дитини-читача у XIX ст. пов'язане з іменами видатних письменників, педагогів світу, зокрема: Х. Алчевської, Ц. Балалона, В. Белінського, С. Брайент, Г. Вольгаста, Б. Грінченка, М. Добролюбова, Г. Дорофєєва, Є. Єлачича, О. Круглова, О. Лебедева, М. Рубакіна, С. Русової, К. Ушинського, І. Феоктисова, М. Чернишевського, М. Чехова та інших. У період 1917 – кінця 1980-х рр., коли змінився весь устрій життя і сформувалася радянська держава, великий внесок у розвиток наукової теорії і методики керівництва читанням підростаючих поколінь, у розроблення принципів питань дитячого й юнацького читання зробили С. Абакумов, Р. Абельська, А. Бабушкіна, Л. Беленька, О. Горький, Н. Житомирова, А. Коган, Н. Крупська, Д. Ліщинський, А. Макаренко, Е. Марієнгоф, Г. Покровська, П. Рубцова, В. Сухомлинський, І. Тимофєєва, О. Шахрай, Е. Яновська та інші. Наприкінці 1990-х рр. – на початку XXI ст. дослідженнями дитячого читання в Україні займалися й продовжують займатися У. Гнідець, Г. Гречко, Т. Долбенко, Л. Заліток, М. Зні-

щенко, І. Калиновська, Ж. Клименко, Г. Корнєєва, Н. Марченко, В. Медведєва, Р. Мовчан, В. Мозгова, Е. Огар, Г. Оленіна, Г. Ткачук, А. Фасоля, Т. Шамаріна та ін.; в Російській Федерації – В. Бородіна, О. Борисова, Г. Варганова, О. Голубєва, Н. Добриніна, Т. Жукова, Ю. Мелентьєва, Т. Полозова, Н. Сметаннікова, О. Старовойтова, І. Тимофєєва, І. Тихомирова, В. Чудінова та багато інших.

Чимало досягнень діячів науки, культури, освіти успадкувало сьогodнiшнє покоління, але багато чого несправедливо забуто, а тому в нових умовах потребує переосмислення й використання.

Метою огляду було висвітлення внеску вітчизняних і зарубіжних науковців, видатних педагогів, діячів культури України й світу з часів античності до початку XXI ст. в розробку проблеми дитячого читання для глибинного ознайомлення з їхньою спадщиною і творчого застосування у практиці роботи бібліотек і закладів освіти.

Поставлена мета зумовила такі завдання:

- виявити, дослідити й проаналізувати видання, присвячені питанням дитячого читання, наявні у фондах ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського;
- відобразити творчий внесок дослідників у процес формування юного читача в конкретно-історичному контексті;
- розкрити й популяризувати інформаційний ресурс ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, зокрема кабінету бібліотекознавства, з питань дитячого читання.

Матеріали огляду, в яких проаналізовано 76 назв видань із фондів бібліотеки, розміщені за хронологічним принципом відповідно до часу написання твору і складаються з *чотирьох розділів:*

1. Книга як важливий чинник виховання в традиціях педагогіки й культури з давніх часів до XVIII ст.

2. Дитяче читання в працях діячів культури й освіти XIX – поч. XX ст.

3. Дитина та книга: погляди вчених, педагогів, письменників 20–80 рр. XX ст.

4. Читання дітей очима сучасних дослідників.

Така хронологія базується на періодизації історії дитячої літератури, розробленій літературознавцем, фахівцем з російської дитячої літератури, методики викладання національних літератур Ф. І. Сетіним (1919–2003) у 1990 р. [2, 36].

Допоміжний апарат складається зі статті від упорядника, вступу (в ньому розглянуті найважливіші етапи розвитку дитячої літератури й дитячого читання з урахуванням історико-культурних процесів, що характеризують ту чи іншу епоху), рекомендаційних списків видань, наявних у фондах ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, до кожного з розділів та списку використаної літератури.

Бібліографічний огляд призначений для дослідників і керівників дитячого читання, батьків, бібліотекарів навчальних закладів та дитячих бібліотек, інших фахівців, зацікавлених даною проблемою.

Усі видання, про які йде мова в огляді, відображені в каталогах бібліотеки: абетковому, систематичному, імідж-каталозі, електронному (бази „Книги”, „Рідкісні книги”). Книжки з I та II розділів, видані до 1917 р., оцифровані й доступні користувачам бібліотеки як в традиційному, так і електронному вигляді на веб-порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського в базі даних „Електронна бібліотека” (http://194.44.12.98/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe?LNG=&C21COM=F&I21DBN=ELIBR&P21DBN=ELIBR&S21FMT=&S21ALL=&Z21D=&S21CNR=20).

ЛІТЕРАТУРА

1. **Дитина і книга:** погляд кризь призму часу : бібліогр. огляд вид. із фондів Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд. А. І. Рубан та ін.]. – К., 2012. – 62 с. (Серія „ На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек”. – Вип. 8.)
2. **Сетин, Ф. И.** История русской детской литературы : конец X – первая половина XIX века / Федор Иванович Сетин. – М. : Просвещение, 1990. – 303 с.
3. Шкільна бібліотека плюс. – 2013. – № 11/12 (239–240), червень.

LITERATURE

Dytyna i knyha: pohliad kriz' pryzmu chasu : bibliogr. ohliad vyd. iz fondiv Derzh. nauk.-ped. b-ky Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskooho / NAPN Ukrainy, Derzh. nauk.-ped. b-ka Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskooho ; [uporiad. A. I. Ruban ta in.]. – K., 2012. – 62 s. (Shkilna biblioteka plus : 2013, № 11/12 (239–240), cherven') ; (Seriia “Na dopomohu profesiyniy samoosviti pratsivnykiv osvitiyanskykh bibliotek” ; vyp. 8).

Setin F. I. Istoriia russkoy detskoy literatury : konets X – pervaia polovina XIX veka / Fiodor Ivanovich Setin. – M. : Prosveshcheniie, 1990. – 303 s.

Алла Рубан

Ребенок и книга: в поиске вечных истин

В статье подана информация о библиографическом обзоре „Ребенок и книга: взгляд сквозь призму времени”, подготовленном сотрудниками ГНПБ Украины им. В. А. Сухомлинского.

Ключевые слова: чтение, детское чтение, история детского чтения, книга, издание, читатели, детская литература, история детской литературы, библиотека, ДНПБ Украины им. В. О. Сухомлинского, библиографический обзор.

Alla Ruban

A Child and A Book: Searching for Eternal Truths

The article is concerned with a bibliographic analysis of the publications on the topic “A Child and a Book: Investigation Through the Ages”. All the analyzed literary sources can be found in the funds of V. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine.

Key Words: reading, child's reading, history of child's reading, book, edition, readers, children's literature, history of children's literature, library, DNPB of Ukraine named after V.O.Sukhomlynskyi, bibliographic review.